

5

Visie

De analyse van de historische ontwikkeling van kasteel en landschap en de beschrijving van kwaliteiten en knelpunten heeft inzichtelijk gemaakt wat de uitdaging is voor het kasteellandschap van Asten.

Het Masterplan zet in op het behouden en versterken van de aanwezige kwaliteiten en het waar mogelijk oplossen van de knelpunten.

Een landschap is altijd in ontwikkeling en dat geldt ook zeker hier. Het gaat er om de ontwikkelingen op zodanige wijze in te zetten dat ze een bijdrage leveren aan de versterking van het kasteellandschap. Dat kan alleen wanneer er een visie voor het gebied op tafel ligt die op brede steun kan rekenen onder de betrokkenen. Direct en indirect zijn veel partijen betrokken bij het kasteel. Bewoners, boeren, tuinders, gemeente, provincie, waterschap, VVV etc. hebben elk hun eigen wensen, ideeën en verantwoordelijkheden met betrekking tot het landschap. Deze belangen en wensen zijn soms strijdig; dit betekent dat er keuzes gemaakt moeten worden.

Het Masterplan presenteert een koers voor het kasteellandschap; een visie op de toekomstige inrichting van het gebied. Op basis van dit Masterplan kunnen in een later stadium verdere, concretere uitwerkingen gemaakt worden. Als aanzet hiervoor is in het Masterplan een projectenlijst opgenomen.

De visie op het Kasteellandschap Asten is in een zin te vatten: ...

Een zichtbaar en herkenbaar kasteelcomplex ....

De voorburcht en ruïne zijn goed zichtbaar in het landschap. Alleen dan kan het kasteel een prominente plek in het landschap tussen Asten en Heusden opeisen. Voor de voorburcht zijn vooral de zichtlijnen vanuit de omgeving van belang. Voor de ruïne is het van belang dat vanuit de directe omgeving zichten op de restanten mogelijk zijn, zonder daarbij de bijzonder sfeer van de huidige situatie te veel geweld aan te doen.

Naast de zichtbaarheid van de gebouwen kan ook door middel van groen (lanen, solitaire bomen) het kasteelcomplex beter gemarkeerd worden.

... als uniek en veelzijdig monument ...

Het kasteelcomplex is uniek vanwege de monumentale voorburcht en de bijzondere ruïne. Er is (in potentie) sprake van een grote verscheidenheid aan sferen en beelden (oprijlaan, binnenplaats, ruïne-eiland, tussen de grachten, kasteelbos, etc.) die versterkt wordt om daarmee de "leesbaarheid" van het kasteelterrein te vergroten en daarmee het bijzonder karakter van het complex te versterken. Daarbij wordt een aantal functionele aspecten goed ingepast (opslag, parkeren etc.) zodat een kasteelterrein met allure ontstaat.

... in een groen, recreatief aantrekkelijk boerenlandschap ...

Het gebied tussen Asten en Heusden wordt ontwikkeld tot een aantrekkelijk landschap, doorsneden door recreatieve routes die de dorpen met het kasteel en met elkaar verbinden. Het landschap heeft een agrarisch karakter aansluitend bij de cultuurhistorische waarden van het gebied. De beplantingsstructuren worden versterkt; enerzijds door goed beheer van het bestaande, anderzijds door het toevoegen van nieuwe beplanting in de vorm van lanen, erfbeplantingen en solitair.

.. dat herkenbaar is als beekdal ....

De betekenis van de Voordeldonkse Broekloop wordt versterkt. Ecologisch en ruimtelijk door het toepassen van natuurvriendelijke oevers; recreatief door het opnemen van het schouwpad in de nieuwe routestructuren.

Waar de mogelijkheid zich voordoet wordt gestreefd naar een grondgebruik dat meer in overeenstemming is met het karakter van een (vroeger natte) laagte. Weidegrond en reservering voor tijdelijke waterberging passen wat betreft beter dan bijvoorbeeld boomkwekerijen en akkerbouw.

Op de langere termijn is het denkbaar dat veranderingen in de agrarische sector en wenselijke aanpassingen in het watersysteem leiden tot een extensivering van het grondgebruik. Wanneer het watersysteem zodanig kan worden aangepast dat er weer een natte laagte ontstaat zou dat de herkenbaarheid van het gebied als beekdal zeer ten goede komen.

... waarin gewoond en gewerkt wordt ...

Het landschap tussen Asten en Heusden is een levend landschap; een landschap dat door de mensen gebruikt wordt om in te wonen, werken en recreëren. Elk landschap gaat met zijn tijd mee; verandert al naar gelang de maatschappij verandert. Het Masterplan onderkent deze dynamiek en wil dan ook geen museum- of parklandschap rondom het kasteel creëren. In het landschap moeten boeren en tuinders hun boterham kunnen blijven verdienen. Wel is het zo dat er een goede balans gevonden moet worden tussen de dyna-

miek van vandaag de dag en de historisch gegroeide kwaliteiten. Ontwikkelingen als glastuinbouw en verstedelijking dienen op een zorgvuldige manier te worden ingepast.

Daarnaast biedt de ontwikkeling van een sterk en bijzonder kasteellandschap ook nieuwe kansen op het gebied van wonen en werken. Door het vormgeven van nieuwe, groene dorpsranden, waarbij er duidelijke relatie wordt gelegd tussen landschap en dorp worden twee vliegen in een klap geslagen; het kasteellandschap krijg een duidelijke en groene begrenzing en er wordt een wervend woonmilieu gecreëerd. Voor de agrarische sector biedt een bijzonder kasteellandschap mogelijk-

heden om te komen tot een verbreding. Ontwikkelingen in de landbouw leiden er voor steeds meer boeren toe te zoeken naar alternatieve bronnen van inkomsten. Een aantrekkelijk en tot de verbeelding sprekend kasteellandschap biedt kansen voor bijvoorbeeld recreatieve activiteiten (logeren bij de boer), het vervaardigen van streekproducten (kasteelkaas), landschapsbeheer etc.

... en waarbij kasteel en landschap een onlosmakelijke eenheid vormen.

De relatie tussen kasteelcomplex en omliggend landschap wordt versterkt. De zichtbaarheid speelt daarbij een belangrijke rol. Maar ook het stelsel van lanen vormt een belangrijk ruimtelijk kader; de lanen verbinden het kasteel met de omgeving en vormen de belangrijkste ontsluiting van het gebied. Daarbij vormen ze tezamen een sterke en herkenbare groene structuur voor het kasteellandschap. Zorg voor het bestaande lanenbestand en uitbreiding met nieuwe lanen zijn dan ook belangrijke aandachtspunten. De relatie tussen kasteel en landschap komt verder tot uiting in de (voormalige) pachtboerderijen die bij het landgoed hoorden. Het herkenbaar maken van deze locaties en boerderijen draagt bij aan een versterking van het kasteellandschap.

Dit beeld is vertaald naar een schets voor het kasteellandschap van Asten en een uitwerking op het niveau van het kasteelterrein.

6

Uitwerking kasteellandschap

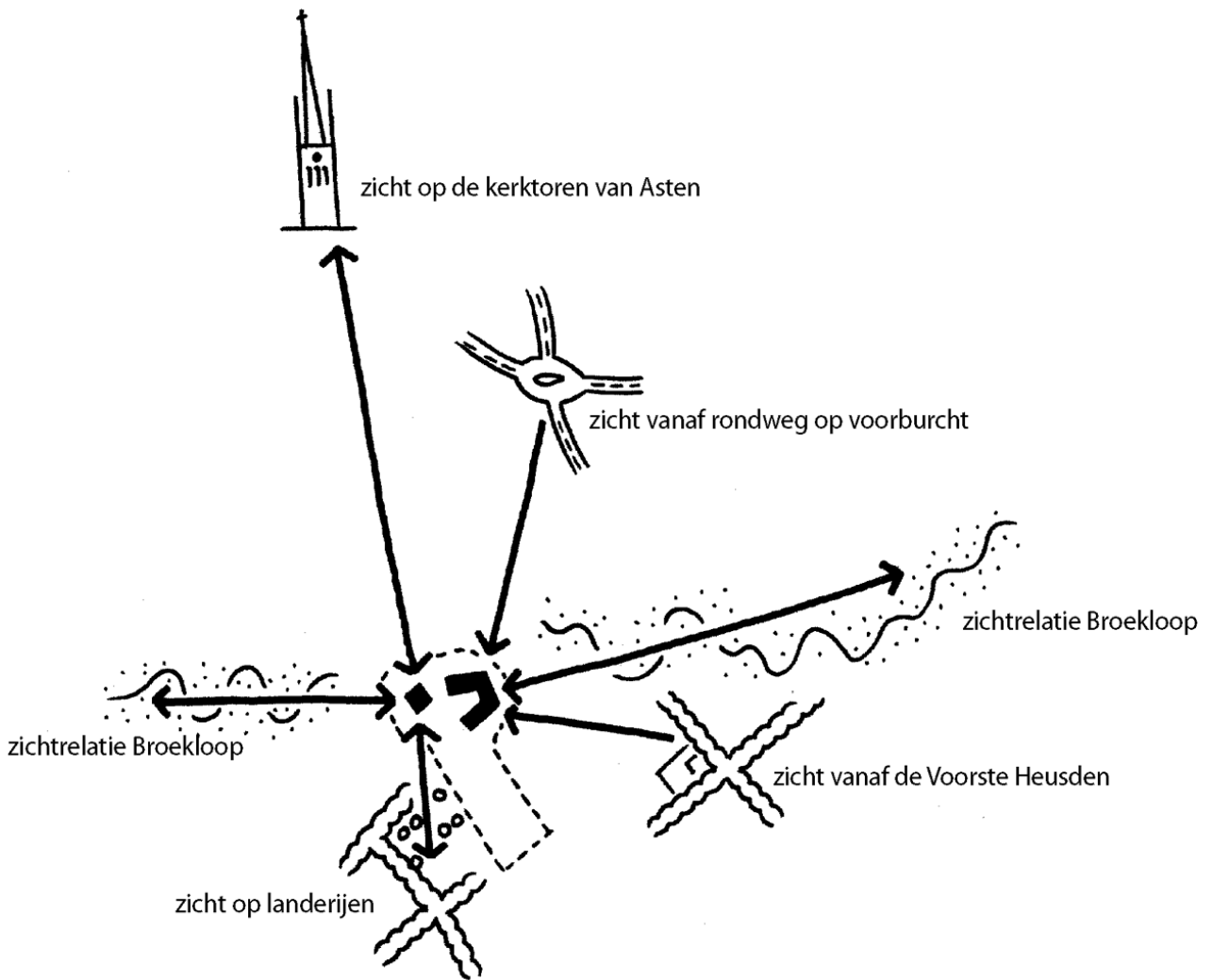
Het kasteellandschap wordt ontwikkeld tot een groen en goed toegankelijk gebied, waarin de rijke cultuurhistorie een prominente plek inneemt. Versterking van de groenstructuur, het ontwikkelen van routes, het zichtbaar maken van het kasteel en het inpassen van glastuinbouw en verstedelijking zijn enkele van de belangrijkste doelstellingen.

6.1 Lanenstelsel

Het lanenstelsel vormt een belangrijke drager van de groenstructuur van het kasteellandschap. De lanen verschaffen het gebied een landgoedsfeer en creëren een groen raamwerk dat samenhang brengt in het gebied tussen Asten en Heusden. Daarbij wordt door middel van de lanen het landschap (recreatief) ontsloten. Behoud, versterking en aanvulling van dit lanenstelsel is dan ook cruciaal.

Het Masterplan voorziet in versterking van het bestaande lanenstelsel door herstel en het weer aanvullen van lanen waar in de loop der tijd "gaten" zijn gevallen. Daarnaast moet bekeken worden wat de mogelijkheden zijn voor een aanplant aan weerszijden van de weg daar waar dat momenteel slechts een enkelzijdige beplanting aanwezig is. Voorts wordt een aantal nieuwe lanen voorgesteld. Naast een uitbreiding van de groenstructuur en verbeteren van de toegankelijkheid kunnen de nieuwe lanen ook een functie hebben bij het inpassen van glastuinbouw en verstedelijking. Zo is langs het kassengebied ten westen van het kasteel een nieuwe laan geprojecteerd die zorgt voor een betere ruimtelijke overgang tussen kassen en de kleinschalige wereld van de schapenweiden naast het kasteelterrein. Ook langs de nieuw geplande woningbouw bij Heusden wordt een laan voorgesteld als overgang tussen woonlocatie en landschap.

Versterking van de lanenstructuur dient in nauw overleg met de boeren plaats te vinden. Met name de mogelijkheid om te kunnen manoeuvreren met landbouwmachines is een punt om bij de uitwerking nadrukkelijk rekening mee te houden.

6.2 Aanplant solitair

In aanvulling op de laanstructuur wordt voorgesteld een (beperkt) aantal solitaire bomen aan te planten in het kasteellandschap. Het gaat hierbij met name om het gebied direct langs de Voordeldonksche Broekloop en in de nabijheid van het kasteel. Door middel van solitair kunnen bijzondere plekken en elementen zoals de broekloop worden gemarkeerd. Door aanplant van enkele "losse" bomen ontstaat het beeld van een klassiek Brabants cultuurlandschap en krijgt de omgeving van het kasteel een bijzondere sfeer.

6.3 Zichtlijnen

Om de herkenbaarheid van het kasteelcomplex in het landschap te verbeteren en te waarborgen is het van groot belang een aantal zichtlijnen op het kasteel in stand te houden. In eerste instantie gaat het daarbij om het zicht op de voorburch, als beeldmerk van het complex. De burcht is met name zichtbaar vanaf de weg De Voorste Heusden. Het vrijhouden van het zicht op de toren vanaf de doorgaande weg moet gewaarborgd blijven door het achterwege laten van beplanting in de zichtzone en het verwijderen van bestaande beplanting. In de huidige situatie is de toren nog zichtbaar, maar zonder ingrepen zal op (relatief korte) termijn het zicht op de toren grotendeels verdwenen zijn als gevolg van opschietend groen.

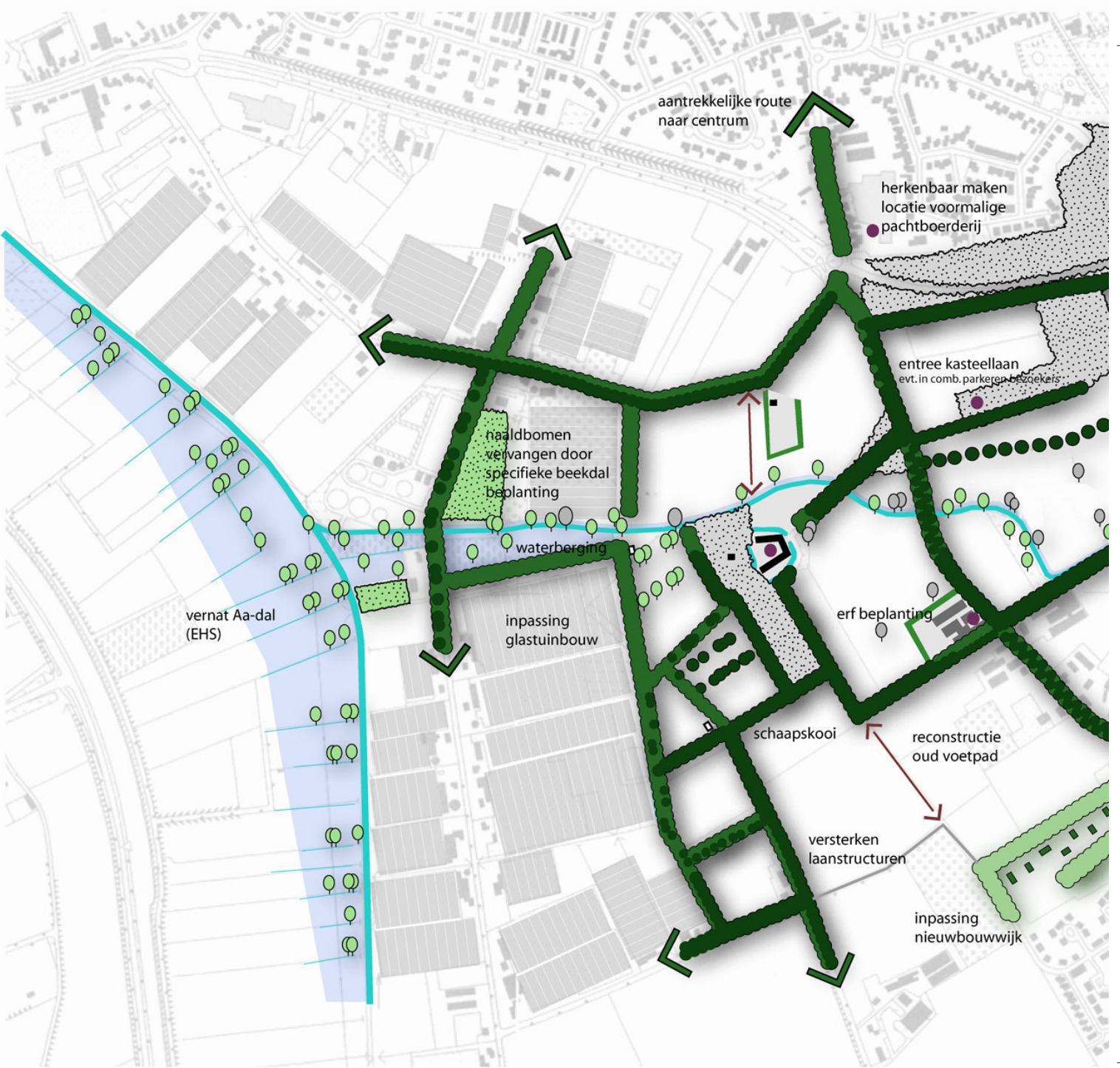
6.4 Erfbeplanting

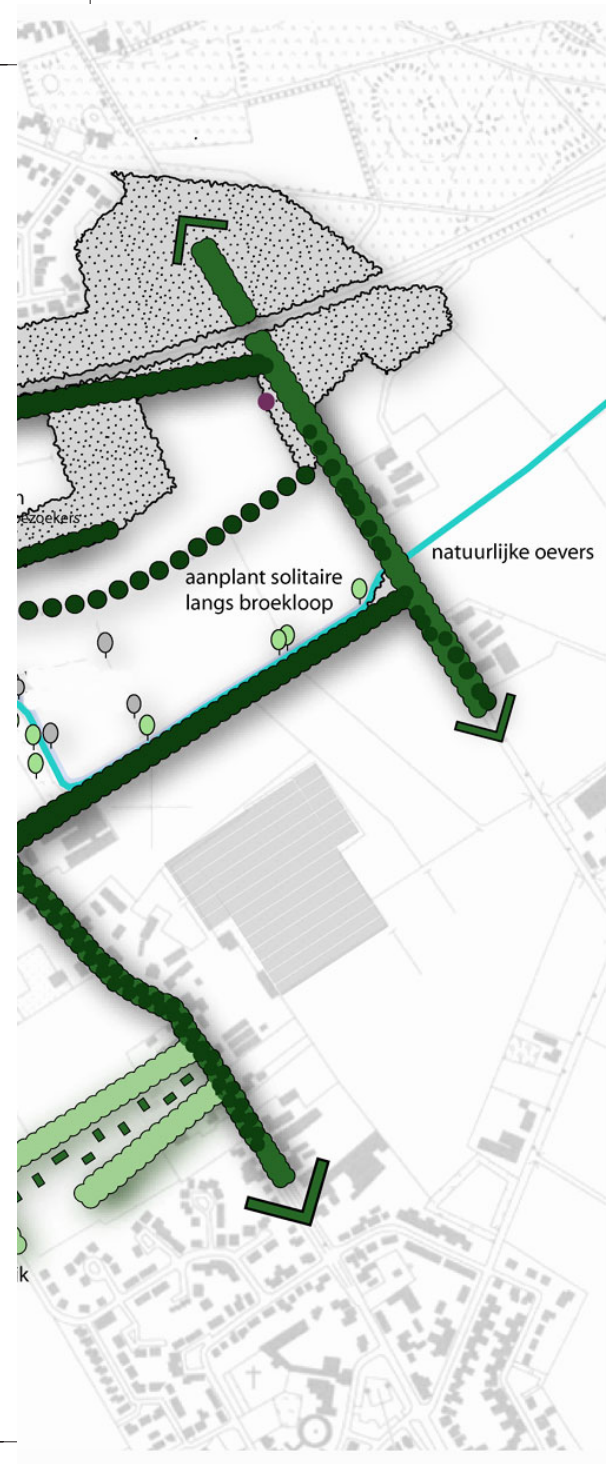
De ontwikkeling van passende erfbeplantingen bij de boerenerven vormt een belangrijk aandachtspunt. Door middel van een goede erfbeplanting kan het boerenerf een verrijking van het landschap betekenen. De erfbeplanting vormt een groen kader om het terrein. Dit kader kan in essentie bestaan uit een singel / houtwal of losse bomen; meer open daar waar de hoofdentree, het woonhuis, de oude boerderij etc. ligt en meer gesloten op plekken die puur functioneel zijn zoals (grote) stallen, opslag etc.

De beplanting van boerenerven wordt van oudsher gekenmerkt door eenvoud en functionaliteit; een houtwal, gras, grote bomen en een haag vormen de belangrijkste ingrediënten. Inheemse beplanting, passend bij de natuurlijke omstandigheden, vormt het uitgangspunt.

6.5 Voordeldonksche Broekloop

De Voordeldonksche Broekloop vormt van oudsher de ader van het cultuurlandschap rondom het kasteel. De watergang heeft een belangrijke functie in de waterhuishouding van het gebied. Ook de gracht van het kasteel wordt gevoed door de Broekloop. In de

Broekloop zijn diverse stuwen aangebracht waarmee het waterpeil wordt gecontroleerd. Het watersysteem is in de huidige situatie zo ingericht dat water snel wordt afgevoerd; van een natte laagte is feitelijk geen sprake meer. Aanpassingen aan de Voordeldonsche Broekloop met als doel er weer een meer natuurlijke waterloop van te maken kunnen vergaande gevolgen hebben voor de waterhuishouding en daarmee het grondgebruik in het gebied. Voor de korte termijn wordt hierin niet voorzien. Wel wordt gestreefd naar meer natuurvriendelijke inrichting van de oevers van de Broekloop. Door langs de watergang rietoevers of plas-dras zones te realiseren wordt de ecologische betekenis van de waterloop vergroot, wordt invulling gegeven een ecologische verbinding en wordt de Broekloop beter zichtbaar in het landschap. Het voorstel van een betrokken boer om de Broekloop (deels) doorwaadbaar te maken voor vee past uitstekend binnen deze plannen. Bijzonder aandachtspunt is de aansluiting van de Voordeldonsche Broekloop op het dal van Aa. Deze aansluiting is in ruimtelijke zin dichtgeslibd door de bouw van kassen tot dicht aan de Broekloop, het terrein van de waterzuivering en een aantal bosjes. Het Masterplan voorziet in een vernatting van de aansluiting tussen Broekloop en Aa. Het waterschap ziet hier aanleiding voor het realiseren een noodbergingsgebied; weides die in geval van nood onder water gezet kunnen worden om overlast elders te voorkomen. Deze plannen sluiten aan bij de wens de koppeling tussen Broekloop en Aa in ruimtelijke zin zo open mogelijk te houden.

Het waterschap heeft plannen om op korte termijn de stuw ter hoogte van de Kasteellaan te vervangen. Dit biedt tevens de mogelijkheid om de huidige brug (waarin de stuw is geïntegreerd) te vervangen door een exemplaar waarbij de passage van de Broekloop nadrukkelijk wordt ervaren, bijvoorbeeld door een houten brugdek.

6.6 Routes

Om van het kasteellandschap een toegankelijk, recreatief aantrekkelijk gebied te maken wordt ingezet op het openbaar toegankelijk maken van alle lanen - nieuw en bestaand. Daarnaast wordt voorgesteld de historische verbinding "door de velden" tussen Asten, het kasteel en Heusden te herstellen. Op de kaart uit 1900 staat dit voetpad nog weergegeven - herstel maakt het mogelijk een aantrekkelijke route tussen beide kernen en het kasteel vorm te geven en daarmee het kasteel een meer centrale rol in het landschap toe te kennen.

Ook wordt voorgesteld het schouwpad langs de Voordeldonsche Broekloop in zijn geheel openbaar toegankelijk te maken en op te nemen in de routestructuren door het gebied. Verder moet worden overwogen om de wandelroute langs De Twaalf Apostelen weer - net als vroeger - door te trekken naar de restanten van de oude pachtboerderij langs de Polderweg.

6.7 Pachtboerderijen

Verspreid over het kasteellandschap ligt een aantal locaties waar de voormalige pachtboerderijen waren gesitueerd. Het gaat om de volgende locaties:

- Voorste Heusden (boerderij dhr Vlemmix)
- De Middenhoeve of Hofgoed. Hier bevond zich mogelijk de voorloper van het huidige kasteel. Het gebouw is verdwenen, twee langgerekte waterpartijen zijn nog wel aanwezig.
- De Brant
- De Polder (bebouwing verdwenen)
- De Wolfsberg (bebouwing verdwenen)
- Achterste Heusden

De boerderijen zijn onlosmakelijk verbonden geweest bij het totstandkomen van het kasteellandschap. Voorgesteld wordt de locaties van de voormalige pachtboerderijen herkenbaar te maken in het landschap. De wijze waarop dient nader uitgewerkt te worden. Gedacht kan worden aan een kunstproject waarbij de relatie tussen kasteel en boerderij op een of ander manier wordt verbeeld. Ook kan gedacht worden aan een subtiele verwijzing door middel van beplanting (bv. een rode beuk op elke locatie) of de kleurstelling van deuren en/of luiken. Ook met behulp van informatieborden kan natuurlijk de betekenis van de plek worden toegelicht. Bij het ontwikkelen van routestructuren zijn deze locaties nadrukkelijk in beeld.

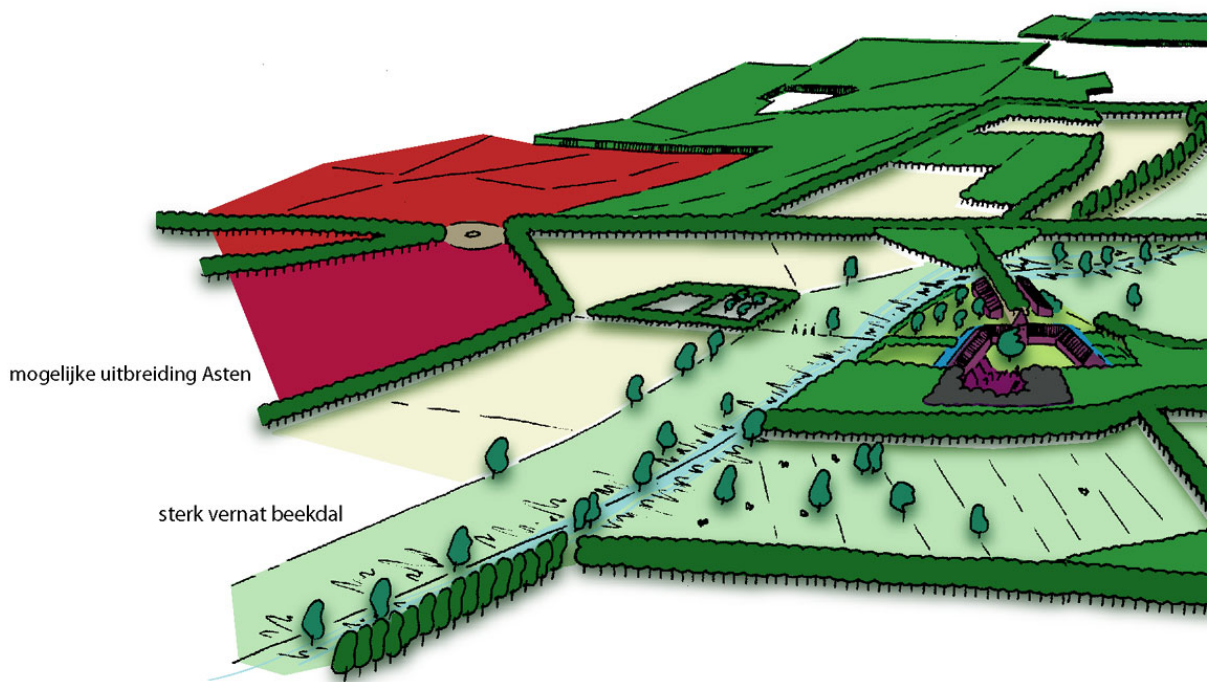
Financiering

De voorgestelde verbeteringen van het landschap zullen voor de betrokken agrariërs inkomstenderving en extra kosten met zich meebrengen. Dit betekent dat voor al deze ingrepen additionele financiering zal moeten worden verworven. Naast de gangbare subsidie regelingen kan hier bijvoorbeeld gedacht worden aan het door Alterra bedachte idee van "Boeren voor Natuur" of andere kleinschalige vormen van natuuronderhoud. Het ligt voor de hand dat voor de ontwikkeling en het beheer van het kasteellandschap, alsmede voor de acquisitie en besteding van fondsen, een nieuwe Stichting Landgoed Asten in het leven zal worden geroepen met daarin alle eigenaren.

6.8 Schaapskooien

In het kasteellandschap bevindt zich momenteel één schaapskooi, gesitueerd ten zuidwesten van het kasteelterrein op grond van dhr Mennen. De schaapskooi biedt onderdak aan ongeveer 50 schapen. De kooi bevindt zich in een matige tot slechte bouwkundige toestand, en - aangepaste - vervanging is op termijn aan de orde.

Ook dhr Loomans houdt schapen, doch die hebben nog geen onderkomen. Een schaapskooi wordt wenselijk geacht. Op één van de akkers achter het kasteelterrein, gesitueerd tegen de broekloop aan, (ten noordwesten van het kasteel) bevindt zich thans een aanplant met dennenbomen. Vanuit ruimtelijk oogpunt is het gewenst deze aanplant te verwijderen. Omvorming naar weidegrond betekent een verbetering van de herkenbaarheid van het gebied als onderdeel van het beekdallandschap. Voorgesteld wordt ter plekke een nieuwe schaapskooi te realiseren en het terrein om te vormen tot schapenweide.

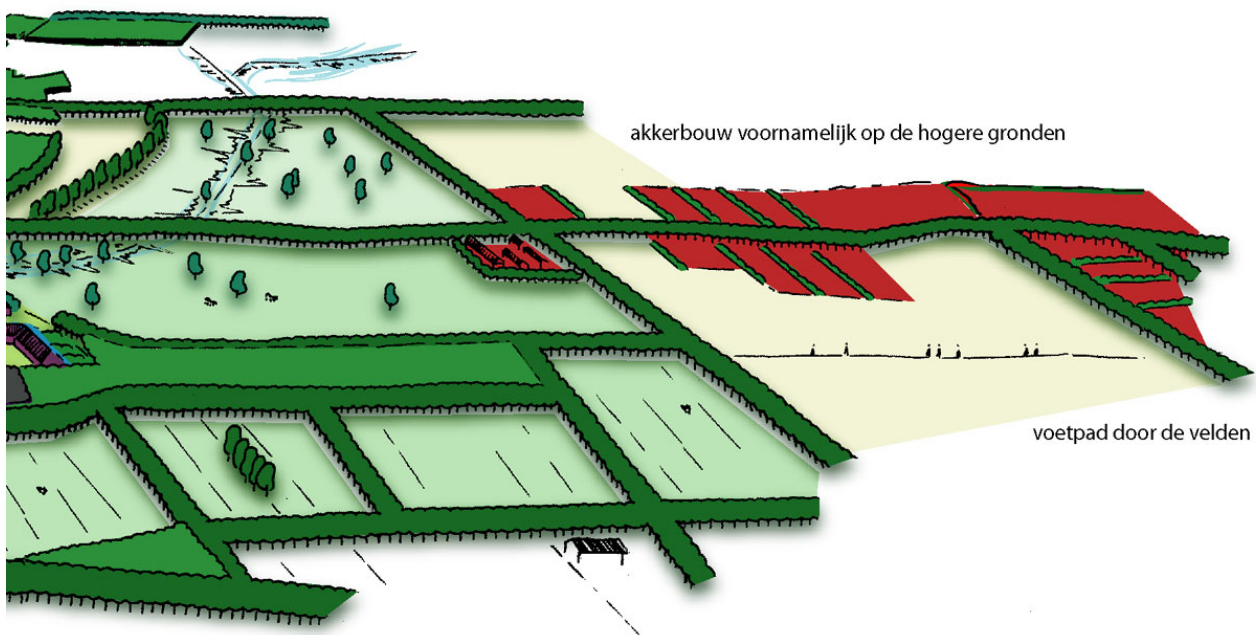

6.9 Doorkijk langere termijn

De ontwikkelingen op lange termijn laten zich moeilijk voorspellen. De kaartvergelijking eerder in dit rapport heeft laten zien dat het landschap continu in ontwikkeling is en dat het tempo van de veranderingen ook steeds hoger komt te liggen.

Het is dan ook vrijwel zeker dat in de komende decennia een aantal wezenlijke veranderingen en ontwikkelingen zullen op treden. Voor de toekomst ligt de uitdaging in het zodanig inspelen op en uitwerking geven aan deze ontwikkelingen dat ze een bijdrage leveren aan de versterking van het kasteellandschap.

De toekomstvisie van de gemeente Asten laat zien dat wordt nagedacht over verdere uitbreiding richting het kasteellandschap. Wanneer een dergelijke ontwikkeling op een zorgvuldige manier wordt vormgegeven ligt hierin een kans om een betere overgang tussen dorp en kasteellandschap te bewerkstelligen. Het huidige Asten verschuilt zich grotendeels achter een geluidswal.

De ontwikkelingen in de glastuinbouw laten zich moeilijk duiden. Duidelijk is dat op dit moment nog volop geïnvesteerd wordt en nieuwbouw in het gebied plaatsvindt. Tevens is duidelijk dat voor toekomstige uitbreiding nauwelijks ruimte is. Mocht op termijn elders ontwikkelingsruimte worden gerealiseerd dan is het wellicht denkbaar dat glastuinbouw op den duur uit het gebied verdwijnt.

De ontwikkelingen in de landbouw laten zien dat het voor veel boeren steeds moeilijker wordt het hoofd boven water te houden. Internationale concurrentie en strenge regelgeving leiden er toe dat steeds meer boeren stoppen of alternatieve bronnen van inkomsten proberen te genereren (verbrede landbouw). Het is goed denkbaar dat op de lange termijn het agrarisch grondgebruik een meer extensief karakter zal hebben en dat activiteiten op het gebied van recreatie, zorg en natuur- en landschapsbeheer worden geïncorporeerd in de agrarische bedrijfsvoering. Daarmee ontstaan er kansen om het kasteellandschap verder te ontwikkelen tot een herkenbaar nat beekdal. Het watersysteem kan dan worden teruggebracht naar een meer natuurlijke situatie met vochtige graslanden langs een waterloop die zijn oorspronkelijke loop volgt.

7

Uitwerkingen kasteelterrein

7.1 Inleiding

Voor het kasteelterrein wordt onderscheid gemaakt tussen een aantal deelgebieden. Een belangrijke kwaliteit van het kasteelterrein als geheel schuilt in de verscheidenheid aan sferen en beelden binnen het complex. Een versterking van de eigen karakteristieken van de verschillende deelgebieden vormt dan ook een belangrijk uitgangspunt. Daarbij is het zo dat elk deelgebied zijn eigen kwesties, problemen en knelpunten kent die om een oplossing vragen.

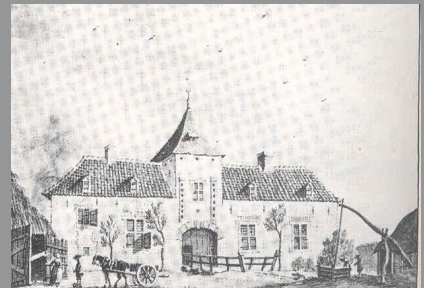
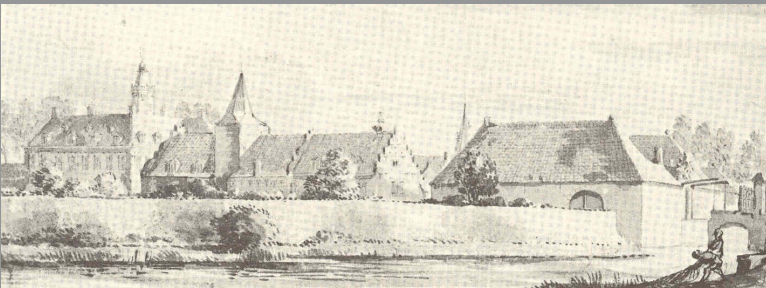
Voor alle uitwerkingen geldt dat ze schetsmatig van aard zijn. Het Masterplan geeft de richting aan en benoemt een aantal wezenlijke aspecten voor de terreininrichting. In een later stadium zal e.e.a. nader uitgewerkt moeten worden. Voor het Masterplan gaat het vooral om de uitgangspunten, locaties en massa's (volume). Bij latere uitwerkingen komt met name de (landschaps-)architectonische vormgeving aan bod.

De plannen voor het kasteelterrein hebben zowel een groene als een rode component. Naast ingrepen in de beplantingsstructuur en de feitelijke terreininrichting worden er ook voorstellen gedaan voor een aantal bouwkundige elementen. Het gaat hierbij met name om een oplossing voor het gesignaleerde stallingsprobleem. Dit probleem is sinds 1984 geleidelijk ontstaan, doordat de beide pachtboerderijen op de voorburcht fasegewijs in meerdere wooneenheden werden opgesplitst.

Het Masterplan voorziet in nieuw te realiseren stallingseenheden van ca. 25m² per wooneenheid; voldoende voor een auto, diverse fietsen en overige bergingsruimte. Dit betekent dat er in totaal 10 van dergelijke eenheden nodig zijn: 4 voor de noordvleugel van de voorburcht en 6 voor de zuidvleugel.

Naast deze stallingen bestaat er de behoefte aan een ontvangst-/collectieve ruimte ergens op het kasteelterrein. Een dergelijke ruimte biedt bijvoorbeeld de mogelijkheid om mensen bij rondleidingen en de erfgoededucatie te ontvangen, juist ook bij slechter weer. Daarnaast kunnen in deze exclusieve ruimte kleine exposities worden georganiseerd en kunnen er vergaderingen en presentaties plaatsvinden.

Ook bij de ruïne wordt voorzien in een aantal bouwkundige voorzieningen; deels ter conservering van de ruïne, deels om een educatieve en eenvoudige podium functie mogelijk te maken. In het volgende hoofdstuk wordt hier nader op ingegaan.

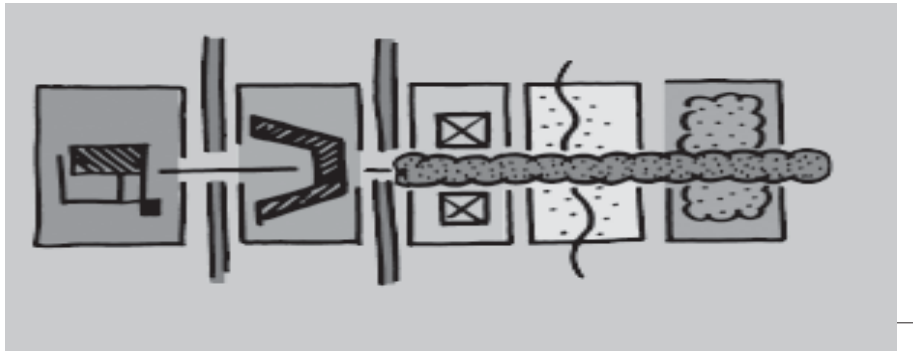
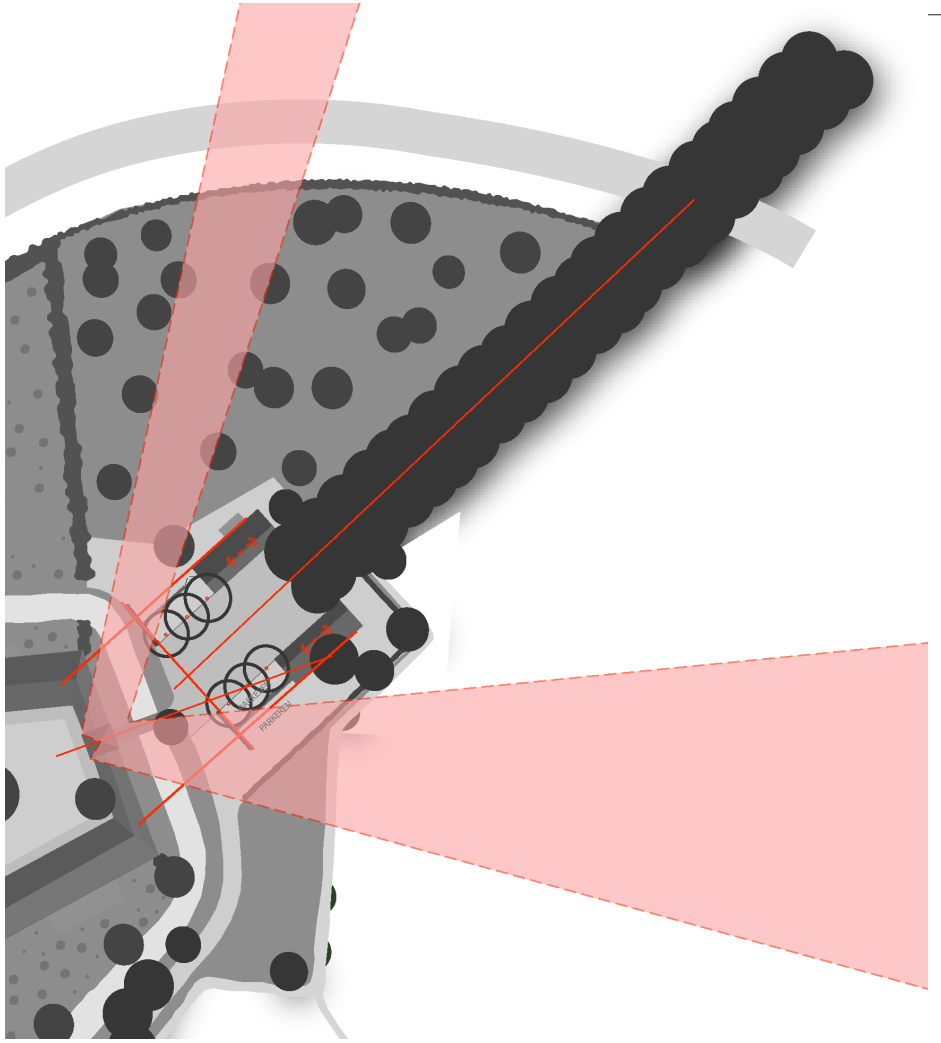
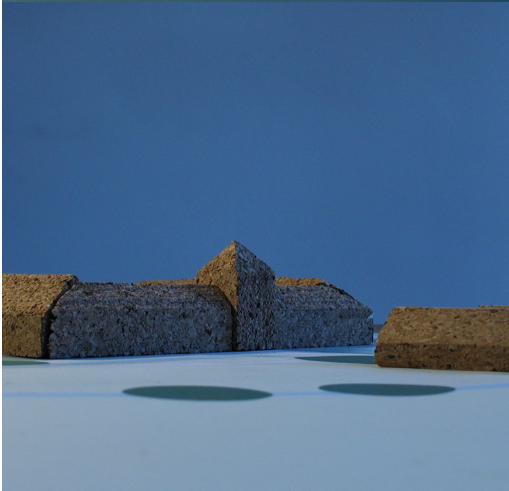
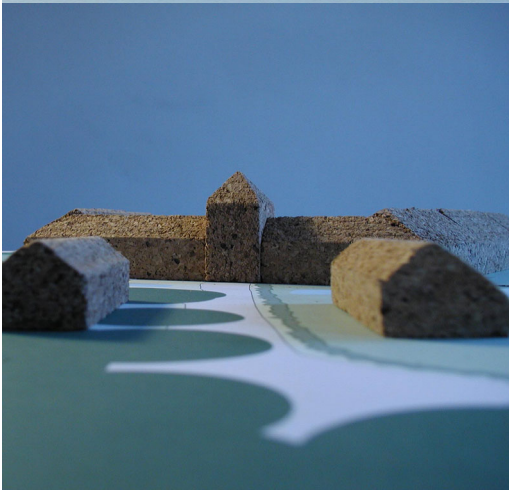
7.2 Entreezone

Bij de entreezone spelen diverse problemen. In de huidige situatie maakt de entree een rommelige indruk; er is een parkeerprobleem, de gracht is niet goed zichtbaar en het voorterrein straalt geen eenheid uit (links en rechts van de laan sterk verschillend). Voorgesteld wordt om de wens aan stallingsruimte in te zetten als middel om hier een representatieve en functionele entree van te maken.

Hierbij zijn twee varianten denkbaar. Bij beide varianten is sprake van twee gebouwen met ieder vier stallingseenheden en een ruimte voor de opslag van hout, fietsen etc.

1 *Stallingen evenwijdig aan de oprijlaan.*

Deze variant is ontleend aan een studie naar diverse voorbeelden van stallingen bij kastelen in het Brabants-Limburgse grensgebied. Hieruit blijkt dat wanneer de voorburch niet meer voorzag in de ruimtebehoefte van het agrarisch bedrijf, men uitbreiding zocht door buiten de omgrachting langs de oprijlaan nieuwe stallingen te bouwen. Op deze wijze ontstond er als het ware een buitenhof; een in de eerste plaats functionele ruimte waar men kon manoeuvreren met voertuigen.

Het feit dat de situering van de stallingen in dit voorstel is geïnspireerd op historische voorbeelden uit de omgeving vormt niet de enige legitimatie van deze variant, er liggen zeer nadrukkelijk een aantal belangrijke landschappelijke/stedebouwkundige overwegingen aan ten grondslag.

- De buitenhof vormt een representatieve entree in de vorm van een symmetrisch voorplein; de beide stallingen links en rechts leiden de blik richting het poortgebouw, dat daardoor extra wordt benadrukt.

- Het nieuwe voorplein in combinatie met het herstel van de buitenste gracht (inclusief reconstructie brug) voegt nieuwe kwaliteiten toe aan de route van oprijlaan tot ruïne. Langs deze route ontvouwt zich een bijzondere en afwisselende sequentie van sferen en beelden: vanaf de beslotenheid van het bosje bij het begin van de oprijlaan; via de oprijlaan zelf met zichten tussen de bomen door het open landschap in; de kruising met de Broekloop; over het nieuwe voorplein met aan weerszijden de stallingen; via de brug over de gracht; door de poort; naar de beslotenheid van de binnenplaats, om tenslotte uit te komen bij het groene eiland met de ruïne.

- Door de plaatsing van de gebouwen langs de oprijlaan, op enige afstand van de poort, blijft het zicht op de voorburcht (en poortgebouw) vanaf de doorgaande weg behouden

- Deze variant biedt een grote flexibiliteit ten aanzien van de uiteindelijke vorm van de stallingen. Wijzigingen in hoogte, breedte en lengte zullen in deze variant tot minder problemen leiden ten aanzien van de zichtbaarheid van de voorburcht

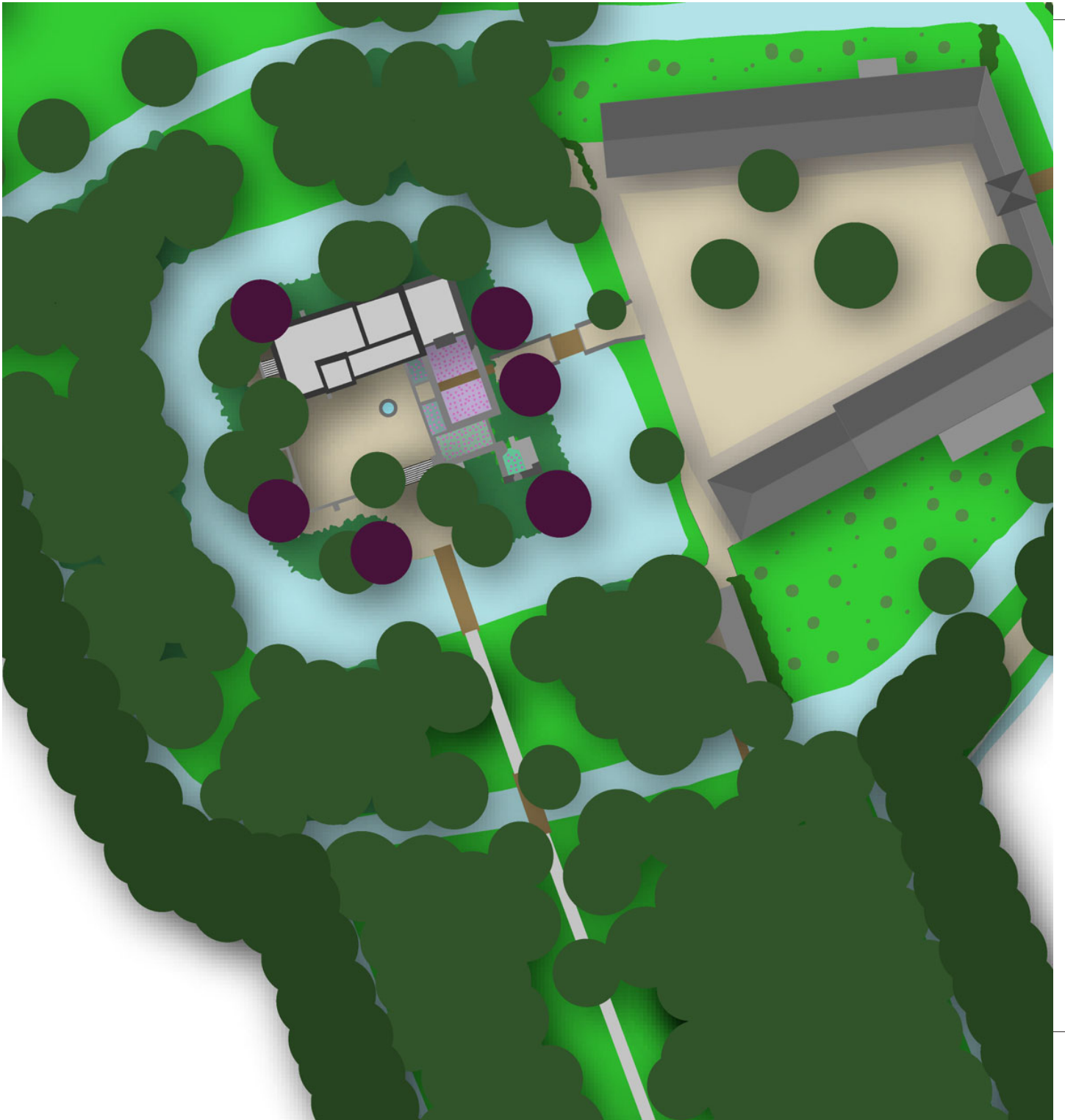
- Het parkeren van bewoners vindt plaats in het verlengde van de stallingen, onder een aantal eikenbomen die zijn geplaatst in de rooilijn van het gebouw. Bezoekers zouden kunnen parkeren aan het begin van de kasteellaan.

2 *Stallingen verspreid op voorterrein*

Een gedeelte van de zuidelijke stalling in de hiervoor gepresenteerde variant is gelegen op een terrein dat niet toebehoort aan de Stichting. Om deze variant uit te voeren is het noodzakelijk om deze grond te verwerven (wellicht via een grondruil). Daarnaast moet er een afwateringssloot worden verlegd.

Een alternatief zou kunnen zijn om de beide stallingen dichterbij de voorburcht te bouwen, zodat de huidige eigendomsgrenzen onveranderd blijven. Daarnaast kan er een nieuwe variant worden ontwikkeld waarbij de zuidelijke stalling wordt geplaatst op de zuidelijke punt van het weiland. Op dit perceel was in het verleden ook ooit een schuur gesitueerd, echter wat meer naar het noorden. Deze plek zou echter het zicht vanaf de doorgaande weg Asten-Heusden op de voorburcht blokkeren. Een duidelijk nadeel van deze variant is dat de bebouwing en parkeerplaatsen worden verspreid over het voorterrein en dat de bouw van stallingen op deze wijze minder bijdraagt aan de realisatie van een representatieve entree.

7.3 Binnenplaats

De binnenplaats wordt in de huidige situatie gekenmerkt door een veelheid aan tuintjes rondom een grasveld. Beeldbepalend is de grote beuk midden op de plaats. Voorgesteld wordt de binnenplaats meer eenheid te laten uitstralen en daarbij te refereren naar de historische situatie van een boeren binnenplaats. Hiertoe wordt de beplanting langs de gevels verwijderd en de gehele binnenplaats voorzien van nader te bepalen (half-)verharde bekleding. Langs de gevels kan bijvoorbeeld een strook keien (kinderkopjes) worden aangelegd om een fraaie "lijst" langs de binnenplaats te maken en een functionele entree tot de woningen mogelijk te maken.

7.4 Tussen de grachten

Het is goed denkbaar dat in de zone tussen beide kasteelgrachten oorspronkelijk (sier)tuinen zijn aangelegd. De nutstuinen (moestuin, boomgaard) zullen naar alle waarschijnlijkheid ter plekke van het huidige kasteelbos hebben gelegen.

In de huidige situatie is de zone tussen de grachten als zelfstandige eenheid nauwelijks herkenbaar. Dit komt door het feit dat de beplanting in het kasteelbos en op het eiland van de ruïne zich niet onderscheidt van die tussen de grachten. Het stelsel van grachten is daarmee niet goed zichtbaar en ook het zicht op de ruïne wordt ontnomen door een "groene waas".

Voorgesteld wordt de zone tussen de grachten op te schonen van een teveel aan beplanting. Hiertoe wordt in eerste instantie de onderbegroeiing van struweel verwijderd.

Vervolgens wordt door middel van kap en eventuele nieuwe aanplant het bomenbestand op termijn omgevormd naar duurzame soorten.

Onder de bomen worden enkele grote groepen rododendrons aangeplant. De rodo's geven de zone tussen de grachten een eigen karakter passend bij de landgoedsfeer. Tegelijkertijd wordt hiermee op een nieuwe manier vorm gegeven aan het besloten en intieme karakter van het ruïne eiland; de rododendrons vormen als het ware het decor voor de kasteelruïne. Tussen de rodo's door worden zichtlijnen vrijgehouden zodat vanuit het kasteelbos en vanaf de lanen om het landgoed zichten mogelijk worden op (delen van) de ruïne.

Opschoning van de zone tussen de grachten houdt ook in dat de diverse doe-het-zelf bouwsels voor houtopslag aan de zuidzijde verdwijnen. Daarvoor in de plaats komt één, beduidend kleinere, open stalling voor de houtopslag terug, gesitueerd evenwijdig aan de westelijke kopgevel van de zuidelijke vleugel van de voorburcht.

Bij archeologisch onderzoek in de periode 1988-1990 zijn paalresten van een brug aan de zuidzijde van de ruïne gevonden. Door het herstellen van deze brugverbinding over zowel de binnen- als de buitengracht wordt het kasteelbos in functionele en visuele zin nadrukkelijker bij de ruïne betrokken.

De oorspronkelijke voetgangersbrug was waarschijnlijk een traditionele houten brug, die vanaf de zone tussen de grachten direct tot het binnenplein van het kasteel toegang gaf. Sinds 1936 is er een gewijzigde situatie met de brede gemetselde trap naar het talud bij de gracht, zodat thans een brugverbinding tussen beide oevertaluds meer op zijn plaats is.

7.5 Tuinen

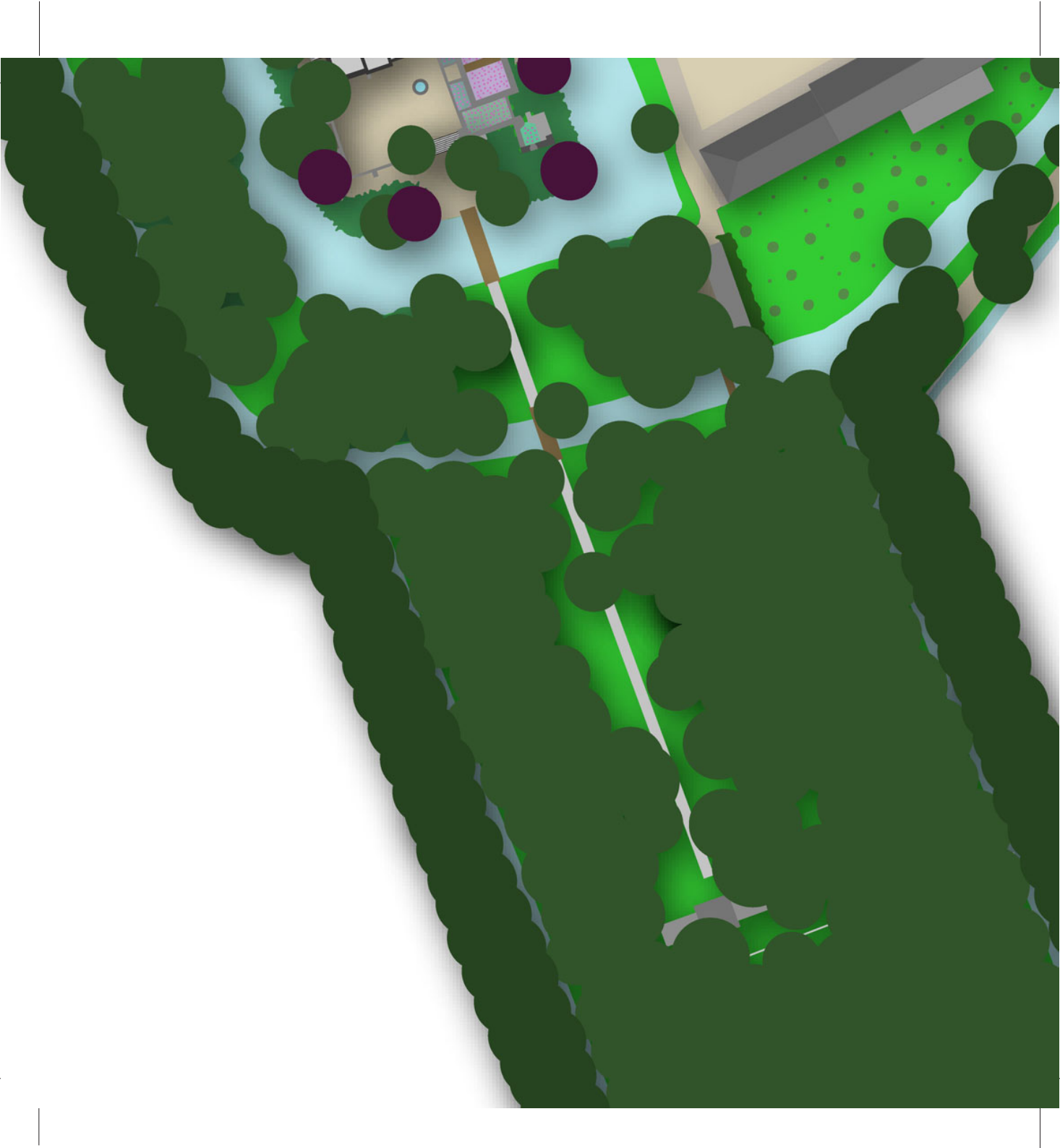
De tuinen aan de noordzijde van het kasteelcomplex - van dhr Loomans - vormen in feite een uitbreiding van het kasteelterrein. Van oorsprong is aan deze zijde van het kasteel van tuinaanleg geen sprake geweest.

In de huidige situatie is er vrij veel relatief jonge aanplant. Op termijn kan deze beplanting belangrijke zichten op de burcht en ruïne gaan verhullen. Het Masterplan voorziet in een differentiatie binnen deze wereld die aansluit bij de karakteristieken van de aanliggende terreindelen.

Voor de zone tussen de oprijlaan en de Broekloop wordt gestreefd naar een meer transparante situatie; gedacht kan worden aan een boomweide of boomgaard. Bomen in gras, zonder hoogopgaande heesterbeplanting en zodanig gesitueerd dat zichten op het poortgebouw vanaf de doorgaande weg mogelijk blijven. Onder de bomen kan (klein-)vee grazen.

De zone direct grenzend aan de noordvleugel van de voorburcht kan meer het karakter van een privé-tuin krijgen. Voor de zichten vanuit de omgeving is het van belang dat er geen dichte (huizen)hoge groenschermen ontstaan waardoor niets van de achterliggende burcht meer zichtbaar is.

Voor de zone grenzend aan het ruïne-eiland wordt ingezet op meer een parkachtige inrichting; lossen bomen en boomgroepen maken doorzichten naar het ruïne-eiland mogelijk en omgekeerd wordt het mogelijk om vanaf de ruïne het landschap richting Asten te zien.

7.6 Kasteelbos

Het huidige kasteelbos is vrij jong en dateert van na 1950. Oudere kadastrale kaarten en beschrijvingen wijzen erop dat het bos oorspronkelijk als aparte, omgrachte (moes)tuin, boomgaard en akker werd benut. Een dergelijke aanleg, met een omgrachte tuin haaks op het kasteelcomplex gesitueerd, komt vaker voor in de 16de eeuw.

Het kasteelbos heeft in zijn huidige vorm weinig relatie met de rest van het kasteelterrein; zowel functioneel als ruimtelijk. Hierboven is reeds aangegeven dat door het herstellen van een oude brugverbinding een relatie kan worden gelegd tussen het kasteelbos en de ruïne. Verder wordt voorgesteld in de noordelijke helft van het bos een deel van de onderbegroeiing en een beperkt aantal bomen te verwijderen, zodat er vanuit het bos zichten mogelijk zijn richting ruïne. Op deze wijze wordt het huidige bos omgevormd tot een romantisch natuurbos, dat meer dan thans deel uitmaakt van het gehele kasteelterrein.

Centraal in het bos bevindt zich een gebouw dat ruimte biedt aan een tweetal ateliers/werkruimtes en een collectieve / ontvangstruimte. Dit tuinpaviljoen vormt een uitstekende toevoeging aan het kasteelbos, aangezien daarmee de attractiviteit van het gebied vergroot wordt en er een verdere functionele betekenis aan gegeven kan worden. Hier liggen kansen voor een uitgesproken en eigentijds bouwwerk gezien de representatieve functie en de relatief grote afstand tot de historische gebouwen. Juist dit gebouw kan daardoor de hedendaagse bijdrage aan de rijke bouwkundige geschiedenis van het kasteel vormen.

8

Uitwerking Ruïne

Het kasteel vormt van oudsher het middelpunt van het landgoed. De ruïne is in de huidige situatie echter nauwelijks zichtbaar en slechts beperkt toegankelijk. Dit heeft tot gevolg dat de bekendheid van de ruïne bij de Astenaren beperkt is. Onbekend maakt onbemind. Uitgangspunt is dan ook dat de ruïne beter beleefd moet kunnen worden. Er zijn echter complicerende factoren. De ruïne is zeer kwetsbaar waardoor een volledige openstelling het gevaar van sterke slijtage en versneld verval kan betekenen. Daarnaast is er een spanningsveld tussen de wens van een betere toegankelijkheid voor bezoeker en de behoefte aan privacy van de bewoners van de voorburcht. De plannen voor de ruïne voorzien in een goede balans tussen bovengenoemde zaken.

8.1 Verbeteren zichtbaarheid

Om de zichtbaarheid op de ruïne te vergroten wordt een deel van de beplanting op en in de nabijheid van de ruïne verwijderd.

De op het eiland aanwezige struweelbeplanting wordt geheel verwijderd. Voor de boombeplanting wordt een plan gemaakt dat voorziet in het geleidelijk verwijderen van minder duurzame soorten en bomen van een slechte kwaliteit in combinatie met nieuwe aanplant van enkele strategisch geplaatste, duurzame bomen. Door de aanplant van een beperkt aantal rode beuken is het ruïne-eiland ook van grotere afstand herkenbaar als bijzondere plek.

Op enkele cruciale plaatsen wordt de begroeiing van klimop weggehaald en vervolgens in toom gehouden. De symbiose tussen groen en steen vormt een belangrijke kwaliteit van de ruïne. Gezocht moet worden naar een goede balans tussen beide; te veel groen betekent een onzichtbare ruïne, te weinig groen betekent een "ontluistering" van de plek en kan leiden tot een onaantrekkelijke "steenklomp".

Tot slot kan door middel van een lage beplanting van kruidachtigen de contouren van de ruïne worden verstrekt. Door verschillende, van nature voorkomende, beplantingen op een bijzonder wijze toe te passen, kunnen plekken gemarkeerd worden. Gedacht kan worden aan varens in de diepere delen (kelders), groot hoefblad langs de randen van de gracht, heksenkruid bij de toren etc.

Een beheersplan voor het groen moet voorkomen dat het eiland opnieuw dichtgroeit en beplanting de ruïne aan kan tasten.

8.2 Consolidatie

De ruïne werd in 1998 geconsolideerd volgens de methode “vertraagd verval”. Deze methode houdt in dat een beperkte mate van verval van de ruïne wordt geaccepteerd. De ingrepen die gedaan worden bestaan uit constructieve en architectonische maatregelen. Bij de constructieve worden maatregelen getroffen, opdat geen complete wanden of muurdammen instorten of omvallen. Voorbeeld hiervan zijn de trekstaven op de noord-oostelijke hoek van de ruïne, die het verder kantelen van een drietal muurdammen moet verhinderen.

De architectonische maatregelen houden verband met het conserveren van diverse elementen en details van de ruïne. Voorbeeld hiervan zijn het herstel van de oventjes, kaarsnissen, boog in de heksentoren, en het raampje in de oostgevel.

Bouwtechnische opnames uit 2002 laten grote scheurvormingen zien in met name de noordvleugel. In combinatie met de zware begroeiing op de hogere delen die leiden tot een sterke windbelasting bij storm is een aantal maatregelen noodzakelijk. Het consolidatieplan zal voorzien in:

- snoeien begroeide geveltoppen en schoorstenen
- vastzetten losliggende stenen op het hogere muurwerk i.v.m. veiligheid.
- aanbrengen van diverse (vrijwel onzichtbare) trekstaven
- aanbrengen van diverse scheurimeters en monitoring op langere termijn
- opstellen van een snoeiplan / onderhoudsplan voor de begroeiing op de ruïne
- opstellen van een bouwkundig onderhoudsplan voor het muurwerk van de ruïne.

Naast de pure consolidatie zou het verder uitgraven van de kasteelkelder kunnen worden onderzocht.

8.3 Voorzieningen erfgoededucatie

In een apart traject (zie hoofdstuk 9) worden plannen gemaakt voor het realiseren van een erfgoededucatie-project rondom het kasteel. Het vergroten van de leesbaarheid van onderdelen van de ruïne is juist voor erfgoededucatie van belang. Anderzijds dient door de toevoegingen het karakter van de ruïne niet te worden aangetast. De ruïne is juist een “onaf” monument, waarbij de eigen fantasie van elke bezoeker geprikkeld wordt om een compleet beeld te verkrijgen. Door het aanbrengen van allerlei voorzieningen en het aanvullen van allerlei bouwkundige details wordt deze fantasie juist minder geprikkeld.

Voor de voorzieningen voor erfgoededucatie komen drie zones in aanmerking : de oude binnenplaats (van het kasteel), de heksentoren, en de keuken.

Op de binnenplaats is tijdens de opgravingen van 1988-1990 de waterput opgegraven. Voorgesteld wordt de put weer zichtbaar te maken door een permanente glazen afdekking. Er wordt bewust gekozen om geen nieuwe opbouw te vervaardigen; in een nieuwe opbouw schuilt het gevaar van kitsch en blijft er voor de fantasie niets over. Verder zou een opbouw van een put het gebruik van de binnenplaats bij een eventuele podiumfunctie kunnen beperken.

De heksentoren, de zuidoostelijke hoektoren van het kasteel, lijkt de meest aangewezen plaats om tekst en uitleg te geven over de heksenvervolgingen en de rol van Bernard van Merode hierin. Toch heeft de voormalige poorttoren weinig hiermee van doen, en zou plaatsing van een markant standbeeld of kunstwerk ter herinnering aan de vervolging wellicht beter op het talud ten zuiden van de toren geplaatst kunnen worden. In de toren zou de grond weer als keldervloer bestraat kunnen worden. Middels een tekening zou geïllustreerd kunnen worden hoe de oorspronkelijke poorttoren er uit zag, en hoe de brugkelder functioneerde.

De keukenkelder, direct achter de kasteelbrug midden in de oostvleugel gelegen, leent zich waarschijnlijk het beste voor erfgoededucatie. Alle voorzieningen voor middeleeuwse "kooklessen" lijken aanwezig te zijn, zoals twee broodovens, diverse voorraadmasten en een gootsteen met achterliggende waterkelder. Ook de bakstenen vloer, gedeeltelijk nog aanwezig onder de zandafdekking, is met een open goot vanaf de gootsteen tot aan de buitenmuur een markant gegeven. Met het oog op de kwetsbaarheid zou hier een nieuwe (kopie) keukenvloer - er overheen - kunnen worden aangelegd.

8.4 Voorzieningen podiumfuncties

Sinds de oprichting van de stichting in 1984 hebben diverse theater voorstellingen op de binnenplaats van de ruïne plaatsgevonden. Deze voorstellingen hadden altijd een kleinschalig karakter (ca. 50-75 bezoekers). De galerij met de drie bogen werd - en wordt - daarbij als podium gebruikt, alsmede het aangrenzende deel van de binnenplaats. Ten behoeve van deze theatervoorstellingen is de aanleg van elektriciteit (o.a. krachtstroom) gewenst. De leidingen kunnen niet in het bestaande metselwerk worden gefreesd, gezien de daarmee gepaard gaande schade. Op zo veel mogelijk uit het zicht zijnde plaatsen dienen opdekkingen aangebracht te worden. Voor de achterwand van de galerij kan eventueel ook van de spouwruimte in de muur gebruik gemaakt worden.

De middeleeuwse keuken

Een jaar of twaalf geleden, in de zomer van 1990, was ik in Asten. Ik was op zomerkamp met de Nederlandse Jeugdbond voor Geschiedenis. Onder leiding van Leo Wevers gingen we opgraven op het kasteelterrein. Het was mijn allereerste opgraving. We sliepen 's nachts in tenten op de binnenplaats van het kasteel. Er was geen w.o.f. douche. We poepten boven een gat in de grond en voor een bad moesten we wel tien kilometer fietsen om ons te wassen in een zwembad. Nou, die badmeesters zagen ons al aankomen met het zand tot achter onze oren. Overdag waren we aan het opgraven.

Ons groepje ging de keuken opgraven. Laagje voor laagje groeven we steeds dieper tot we de oude keukenvloer vonden. We vonden aardewerksherven en als ik het me goed herinner ook nog een oude, ijzeren pan. Ook de ovens hebben we opgegraven. Daar zullen ze vroeger brood in hebben gebakken. Er zullen misschien ook wel deurtjes voorgezeten hebben, maar die hebben we niet gevonden. Uiteindelijk kwam zelfs een journalist op de opgraving kijken naar wat we hadden opgegraven. Een dag later stonden we in de krant. Op de foto zie je me de keukenvloer tekenen.

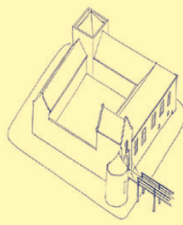

Kasteel Asten

Van Kamp Oudegraven

De opgraving op de kasteelterrein met veel van de middeleeuwse opgraving. We sliepen 's nachts in tenten op de binnenplaats van het kasteel. Er was geen w.o.f. douche. We poepten boven een gat in de grond en voor een bad moesten we wel tien kilometer fietsen om ons te wassen in een zwembad. Nou, die badmeesters zagen ons al aankomen met het zand tot achter onze oren. Overdag waren we aan het opgraven.

Een dag later in de krant
Ons groepje ging de keuken opgraven. Laagje voor laagje groeven we steeds dieper tot we de oude keukenvloer vonden. We vonden aardewerksherven en als ik het me goed herinner ook nog een oude, ijzeren pan. Ook de ovens hebben we opgegraven. Daar zullen ze vroeger brood in hebben gebakken. Er zullen misschien ook wel deurtjes voorgezeten hebben, maar die hebben we niet gevonden. Uiteindelijk kwam zelfs een journalist op de opgraving kijken naar wat we hadden opgegraven. Een dag later stonden we in de krant. Op de foto zie je me de keukenvloer tekenen.

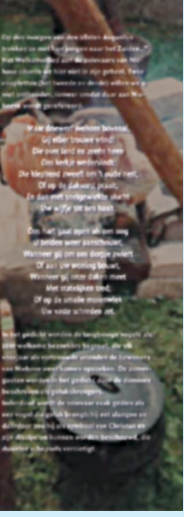

ook nog een oude, ijzeren pan. Ook de ovens hebben we opgegraven. Daar zullen ze vroeger brood in hebben gebakken. Er zullen misschien ook wel deurtjes voorgezeten hebben, maar die hebben we niet gevonden. Uiteindelijk kwam zelfs een journalist op de opgraving kijken naar wat we hadden opgegraven. Een dag later stonden we in de krant. Op de foto zie je me de keukenvloer tekenen.

Zomer 1990
Een jaar of twaalf geleden, in de zomer van 1990, was ik in Asten. Ik was op zomerkamp met de Nederlandse Jeugdbond voor Geschiedenis. Onder leiding van Leo Wevers gingen we opgraven op het kasteelterrein. Het was mijn allereerste opgraving. We sliepen 's nachts in tenten op de binnenplaats van het kasteel. Er was geen w.o.f. douche. We poepten boven een gat in de grond en voor een bad moesten we wel tien kilometer fietsen om ons te wassen in een zwembad. Nou, die badmeesters zagen ons al aankomen met het zand tot achter onze oren. Overdag waren we aan het opgraven.

Een dag later in de krant
Ons groepje ging de keuken opgraven. Laagje voor laagje groeven we steeds dieper tot we de oude keukenvloer vonden. We vonden aardewerksherven en als ik het me goed herinner ook nog een oude, ijzeren pan. Ook de ovens hebben we opgegraven. Daar zullen ze vroeger brood in hebben gebakken. Er zullen misschien ook wel deurtjes voorgezeten hebben, maar die hebben we niet gevonden. Uiteindelijk kwam zelfs een journalist op de opgraving kijken naar wat we hadden opgegraven. Een dag later stonden we in de krant. Op de foto zie je me de keukenvloer tekenen.

Van Kamp Oudegraven

De opgraving op de kasteelterrein met veel van de middeleeuwse opgraving. We sliepen 's nachts in tenten op de binnenplaats van het kasteel. Er was geen w.o.f. douche. We poepten boven een gat in de grond en voor een bad moesten we wel tien kilometer fietsen om ons te wassen in een zwembad. Nou, die badmeesters zagen ons al aankomen met het zand tot achter onze oren. Overdag waren we aan het opgraven.

Een dag later in de krant
Ons groepje ging de keuken opgraven. Laagje voor laagje groeven we steeds dieper tot we de oude keukenvloer vonden. We vonden aardewerksherven en als ik het me goed herinner ook nog een oude, ijzeren pan. Ook de ovens hebben we opgegraven. Daar zullen ze vroeger brood in hebben gebakken. Er zullen misschien ook wel deurtjes voorgezeten hebben, maar die hebben we niet gevonden. Uiteindelijk kwam zelfs een journalist op de opgraving kijken naar wat we hadden opgegraven. Een dag later stonden we in de krant. Op de foto zie je me de keukenvloer tekenen.

9

Erfgoededucatie

'De Middeleeuwse Keuken van Kasteel Asten'

De romantische kasteelruïne van Asten is als markant historisch monument een belangrijke lokale identiteitsdrager. Het project "Kasteellandschap Asten: Oude Wortels, Nieuwe Tradities" wil daarom niet alleen de landschappelijke situering van het kasteel verbeteren maar ook de burgers van Asten en Heusden actief betrekken bij de bewogen geschiedenis van het kasteel en zijn omgeving. Als pilot is gekozen voor een erfgoededucatie project voor kinderen.

Het project is bestemd voor alle leerlingen van groep zes van de negen basisscholen in de gemeente Asten. Door een bezoek aan het kasteel ondergaan deze kinderen een ware historische sensatie en hebben zo, op een actieve en tastbare manier, deel aan de kleurrijke geschiedenis van hun eigen omgeving. Tegelijkertijd vervullen de kinderen een ambassadeursfunctie doordat ze hun ervaringen delen met hun achterbannen: ouders, grootouders, familie, vriendjes en kennissen. Zodoende krijgt een grote groep Astenaars oog voor het culturele erfgoed in de buurt.

Hoe zag de middeleeuwse keuken van het kasteel er uit? Kun je nu nog zien waar die keuken was? Is die keuken veel anders dan onze keuken? Hadden ze toen al brood en aardappels?

Deze vragen, en andere, kunnen veel kinderen uit Asten binnenkort moeiteloos beantwoorden want het lesmateriaal gaat over de middeleeuwse keuken in de context van het kasteel zoals dat rond 1430 was.

Voor op school wordt een aantrekkelijke lesbrieff ontwikkeld, die een beeld geeft van hoe de keuken ingericht was en wat daar allemaal moest gebeuren. Er komen werkbladen waarmee kinderen, actief lerend, aan de slag gaan en de liefhebbers maken thuis de enige echte 'Astense ketelkost'.

Hoogtepunt wordt het bezoek aan de kasteelruïne met de hele klas. Daar zien de kinderen 'in het echt' de resten van de keuken, zoals de ovens en de kaarsnissen. Ze hebben er een leuke middag met activiteiten die aansluiten bij datgene wat op school geleerd is. Ze ervaren, dat geschiedenis niet alleen iets is uit boekjes maar dat het ook vlakbij huis te vinden is!

Het lesmateriaal is samengesteld door Historisch Onderzoeksbureau Kleioskoop en ontwikkeld in contact met diverse deskundigen en betrokkenen onder andere van Erfgoedhuis Brabant, het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, de Stichting Nederlandse Archeologie en de Stichting Behoud Kasteel-erfgoed Asten.

10

Lijst van projecten

Overzicht van projecten in het kader van het Masterplan Kasteellandschap Asten. Per project is aangegeven wat het doel is, wie de beoogde trekker van het project is en welke andere partijen er bij betrokken zijn. De eerste twee projecten zijn reeds, in overleg met alle betrokkenen, nader uitgewerkt.

Plan Moors

De heer Moors (ZLTO) is de initiatiefnemer van een plan (opgesteld i.s.m. het waterschap) dat concrete oplossingen biedt voor een aantal knelpunten in het landschap ten westen van het kasteel. De aspecten die deel uit maken van het plan zijn:

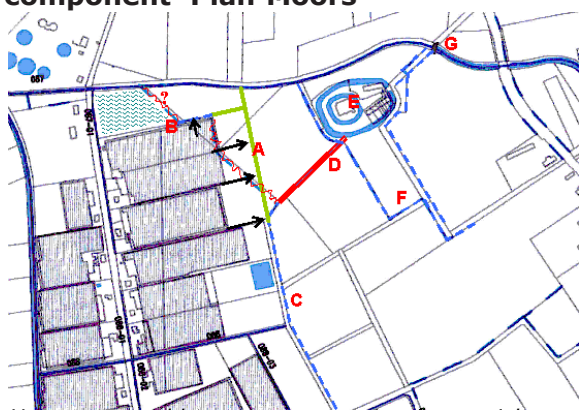
- verbetering waterhuishouding (o.m. van grachten)
- ruimte voor (regen)waterberging
- verbetering ontsluiting percelen
- inpassing glastuinbouw

Het plan Moors voorziet ook in een oostelijke uitbreiding van de glastuinbouwbedrijven gelegen aan de Waardjesweg tot aan de nieuw te graven waterloop. Een deel van deze uitbreiding is gelegen op gronden die zijn voorgedragen als historische buitenplaats.

De plussen en minnen van dit plan zullen door de verschillende instanties zeer nauwkeurig tegen elkaar afgewogen moeten worden. Daarbij zouden in ieder geval de volgende randvoorwaarden moeten gelden:

- de kassen worden ingepast met een laan of een elzen singel (geen haag of knotwilgen) langs de nieuw te graven waterloop (eventueel later doortrekken aan noordzijde van de broekloop),
- via aankoop (door dhr Moors) en grondruil (1:1 tussen alle betrokken grondeigenaren) valt (tezelfdertijd) het resterende deel (minus de ruimte die nodig is voor kassen, waterloop, weg, laan en waterberging) van het perceel van dhr Strik in zijn geheel toe aan de Stichting Behoud Kasteelerfgoed Asten waarna die het als weiland in gebruik zal (laten) nemen,

Toelichting waterhuishoudkundige component 'Plan Moors'

Het voorgestelde watersysteem is erop gericht om enerzijds het waterpeil in de gracht op niveau te houden en anderzijds om afstromend hemelwater van de kassen tijdelijk te bergen. Dit wordt gerealiseerd door een deel van het hemelwater van de kassen af te voeren naar de kasteelgracht. Wanneer een groot areaal verhard oppervlak richting de gracht afwatert, kan een kleine bui al voor voldoende aanvulling van het waterpeil zorgen. Door bovendien een beperkte fluctuatie toe te staan, kan extra berging in de grachten gerealiseerd worden.

Het watersysteem wordt op de volgende wijze aangepast.

A Conform het voorstel van de heer Moors de zandweg ten oosten van het glastuinbouwgebied aan de Waardjesweg in noordelijke richting verlengen tot aan de Voordeldonkse broekloop en langs deze weg een waterloop aanleggen. De bestaande waterloop die gebruikt wordt voor de afvoer van hemelwater van de aangrenzende kassen kan grotendeels worden gedempt. In de waterloop wordt een stuw aangebracht, zodat afstromend hemelwater in westelijke richting, richting de potentiële bergingslocatie (B) kan stromen. Er moet nog nader onderzocht worden of de waterloop zodanig ingericht kan worden dat hierin afstromend regenwater tijdelijk geborgen kan worden. In het zuidelijk uiteinde van de waterloop wordt een lage gronddam of stuw aangelegd.

- B Tussen de Voordeldonkse Broekloop en de kassen aan de Waardjesweg ligt een laaggelegen perceel dat begroeid is met bomen (eigendom van de heer Loomans). Door tussen de nieuwe waterloop en dit bosperceel een watergang aan te leggen kan dit perceel in overleg met de eigenaar gebruikt worden als tijdelijke waterberging.
- C Langs de zandweg ligt een sloot. Deze sloot wordt aan de noordzijde verbonden met de sloot die in noordoostelijke richting, richting kasteel, afwatert. Er moet nog nader onderzocht worden of op deze sloot meer kassen aangesloten kunnen worden en het mogelijk is om de sloot te vergroten;
- D Door deze sloot wordt water van de kassen afgevoerd naar de kasteelgracht. Hiervoor moet de sloot worden vergroot en uitgediept. De sloot stroomt momenteel uit in een waterloop ten westen van de gracht. De sloot moet hier van de betreffende watergang worden afgekoppeld en deze kruisen.
- E Op de locatie waar momenteel water wordt ingelaten, wordt een kunstwerk, in de vorm van een knijpconstructie, aangebracht voor de afvoer van overtollig water. Door een beperkte fluctuatie (5-10 cm) in het waterpeil toe te staan, kan in de gracht tijdelijk hemelwater worden geborgen. Daarnaast wordt op een tweede locatie een overstort aangelegd, zodat het waterpeil in de gracht niet te hoog kan oplopen.
- F Bij een verhoging van het waterpeil in de gracht moet voorkomen worden dat water via de waterloop, die langs de gracht loopt, wegstroomt. De bestaande verbinding tussen deze waterloop en de gracht moet dan verwijderd worden.
- G De stuw in de Voordeldonkse Broekloop ter hoogte van de kasteelgracht (stuw 87b) wordt vernieuwd.

De uitvoerbaarheid van de hierboven beschreven veranderingen is afhankelijk van beschikbare ruimte en de afvoer van hemelwater van de kassen. Daarnaast moet verder bekeken worden welke oppervlakken verhard terrein nodig zijn om het waterpeil in de gracht voldoende op niveau te houden. (bron: waterschap)

- de kerstdennen aanplant van dhr Loomans maakt plaats voor een weide en funktioneert, eventueel met de door de SBKA verworven akker van dhr Strik, als noodbergingsgebied,
- bij de uitwerking dient het plan door het waterschap getoetst te worden aan de waterhuishoudkundige eisen betreffende de agrarische percelen rondom het kasteel. Het plan kan niet worden uitgevoerd wanneer er negatieve gevolgen ontstaan voor de afwatering van de percelen van de betreffende agrarische ondernemers J. Leenders, J. Mennen en L. Vlemmix.

Het is duidelijk dat het plan Moors alleen kan worden uitgevoerd met medewerking van alle hier genoemde partijen.

Uitbreiding agrarisch bedrijf de heer Vlemmix

De boerderij op de Voorste Heusden van dhr Vlemmix is voorzien van enkele moderne stallen. Hier is een extra veestal gewenst. Het betreft - in afwijking van de gebruikelijke loopstallen - een potstal. De stalling is qua formaat bijna zo groot als de andere stallen en betreft een modern bouwvolume van ca 60 bij 30 meter. Deze omvang heeft tot gevolg dat de ruimte voor deze stal zeer waarschijnlijk gevonden zal moeten worden buiten het huidige boerenerf, op gronden die zijn aangewezen als historische buitenplaats. De inpassing van een dergelijk bouwvolume vergt veel inspanning. Dit betekent dat bij de uitwerking van dit project nauwkeurig zal moeten worden gekeken naar de situering, het bouwvolume en de vormgeving van de schuur. Ter compensatie van de uiteindelijke realisering van deze schuur is dhr Vlemmix bereid, tegen volledige vergoeding van de meerkosten, zorg te dragen voor de landschappelijke inpassing van het nieuwe bouwvolume en garandeert hij bovendien de (her)openstelling van de zuidelijke Kasteellaan voor uitsluitend wandelaars (die middels een bordje zullen worden opgeroepen het vee niet te laten ontsnappen). Deze openstelling zal pas plaatsvinden nadat en zodra de potstal is gerealiseerd.

Overige projecten

Gemeente Asten

Landschappelijke beplantingen

doel: versterken en instandhouden van de groenstructuur van het kasteel-
landschap
trekker: Gemeente
betrokkenen: eigenaren buitengebied, Stichting, Brabants Landschap

Erfbeplantingen

doel: verbeteren van de landschappelijke inpassing van erven in het kasteel-
landschap
trekker: Gemeente
betrokkenen: eigenaren buitengebied, Stichting, Brabants Landschap

Recreatieve routestructuren

doel: verbeteren van de toegankelijkheid van het kasteellandschap en het
inrichten van aantrekkelijke routes in relatie tot de cultuurhistorische
kwaliteiten.
trekker: Gemeente betrokkenen: eigenaren buitengebied, Stichting, VVV,
STAA, ANWB, IVN

Inpassing Glastuinbouw

doel: verbeteren van de landschappelijke inpassing van de glastuinbouw in het
kasteellandschap
trekker: Gemeente
betrokkenen: tuinders, Stichting, dhr Loomans
initiatief: Plan Moors

Pachtboerderijen

doel: verbeteren van de herkenbaarheid van de locaties van voormalige pacht-
boerderijen van het kasteellandschap
trekker: Gemeente
betrokkenen: betrokken eigenaren, Stichting, VVV, STAA, heemkundekring

Waterschap Aa en Maas

Waterberging

doel: opvangen piekafvoeren afkomstig uit bovenstroomsegebieden en glas-
tuinbouw
trekker: Waterschap
betrokkenen: eigenaren buitengebied, Stichting
initiatief: Plan Moors

Voordeldonksche Broekloop

doel: verbeteren zichtbaarheid en ecologische betekenis; vernieuwing stuw en
brug
trekker: Waterschap
betrokkenen: Gemeente, eigenaren buitengebied, Stichting

Stichting Behoud Kasteelerfgoed Asten

De algemene coördinatie berust bij de projectleider (dhr Gommans) maar zal op onder-
delen door andere (tussen haakjes genoemde bestuursleden van de Stichting worden
ingevuld.

Inrichting entreezone

doel: verkrijgen van een representatieve entree
trekker: Stichting (dhr Van de Weijer en mw Hurkmans), dhr Loomans
betrokkenen: Gemeente, Provincie, Rijksdienst, dhr Vlemmix

Herinrichting binnenplaats

doel: eenheid uitstralende binnenplaats
trekker: Stichting (dhr en mw Crooymans), dhr Loomans
betrokkenen: Rijksdienst

Herinrichting groen tussen de grachten, op ruïne-eiland en in bos

doel: verwijdering opstallen, verbetering toegankelijkheid en transparantie
trekker: Stichting (dhr Manders en mw Van Bommel)
betrokkenen: Gemeente, dhr Loomans

Beheer- en onderhoudsplan beplantingen kasteelterrein

doel: beheer en onderhoud
trekker: Stichting (dhr Manders en mw Van Bommel)
betrokkenen: Stichting Particulier Historische Buitenplaatsen, dhr Loomans

Herinrichting Kasteelbos (paviljoen)

doel: herstel samenhang, ontwerp en bouw tuinpaviljoen
trekker: Stichting (dhr en mw Gommans)
betrokkenen: Gemeente, Provincie, Rijksdienst

Ontwikkeling erfgoededucatie

doel: ontwikkeling lesbrieven en verbetering leesbaarheid
trekker: Stichting (dhr en mw Gommans)
betrokkenen: lokale basisscholen, archieven, heemkundekring

Consolidatie ruïne

doel: consolidatie ruïne
trekker: Stichting (dhr Ten Hove en mw Dekker)
betrokkenen: Gemeente, Rijksdienst

Inrichtingsplan ruïne-eiland

doel: verbetering transparantie en veiligheid; onderzoek naar verder uitgraven kelder
trekker: Stichting (dhr Ten Hove en mw Dekker)
betrokkenen: Gemeente

Voorzieningen podiumfunctie

doel: aanbrengen stroomvoorziening rondom ruïne
trekker: Stichting (dhr Ten Hove en mw Dekker)
betrokkenen: -

Kunstproject

doel: gebruik van kasteel als artistiek podium
trekker: Stichting (dhr Ten Hove en mw Dekker)
betrokkenen: lokale (beeldend) kunstenaars

Oprichting Stichting Landgoed Asten (op termijn)

doel: algemene coördinatie, ontwikkeling en beheer, acquisitie en besteding
fondsen t.b.v. landgoed
trekker: Stichting, Gemeente
betrokkenen: eigenaren buitengebied

Individuele projecten

Herinrichting tuinen noordzijde

doel: verbeteren transparantie
trekker: dhr Loomans
betrokkenen: Stichting, Gemeente

Schaapskooien

doel: renovatie en nieuwbouw van een tweetal schaapskooien ten westen van
het kasteelcomplex
trekker: dhr Mennen en dhr Loomans
betrokkenen: Gemeente, Stichting, heemkundekring

Colofon

**Bosch-Slabbers
Tuin- en Landschapsarchitecten**

Parkstraat 29
6828 JC Arnhem
T 026 44 27 154
F 026 44 31 639
I www.bosch-slabbers.nl

Vlaardingerbroek & Wevers

Oudegracht 187g
3511 NE Utrecht
T 030 2341163

**Historisch Onderzoeksbureau Kleioskoop
Adviezen, diensten en producten op het gebied van erfgoededucatie**

Drs. B.M.A. Beenackers-Heeren
Admiraal Helfrichstraat 10
9801 EM Zuidhorn
T 0594- 503365
F 0594- 504637
E kleioskoop@planet.nl

Stichting Behoud Kasteelerfgoed Asten

Jos Gommans
Kasteellaan 5
5725 AD Heusden gem. Asten
T 0493 698850

Bewoners-participanten: L. van Bommel, E. Crooymans, J. Crooymans, J. Gommans, M. Gommans, R. ten Hoven, S. Dekker, H. Hurkmans, J. Leenders, R. Loomans, R. Manders, J. Mennen, P. Moors, P. Nelissen, L. Vlemmix, C. van de Weijer.

